

การรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วย คดีถูกระทำชำเรา The Recognition and Attitude of Nurses Regarding Evidence Collection in The Abused Patients

สุชัยญา กุศลสกาอรตน์ และ ณรงค์ กุลนิตะ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suchanya Kusolsakaorat and Narong Kulnides
Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

Received December 23, 2021 | Revised June 8, 2022 | Accepted June 20, 2022

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกระทำชำเรา และการศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยกลุ่มตัวอย่างคือพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลรัฐ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 82 คน โดยได้รับการตอบกลับแบบสอบถามจำนวน 67 ฉบับ (ร้อยละ 81) และสัมภาษณ์พยาบาลวิชาชีพแผนกนิติเวช และแผนก One Stop Crisis Center (OSCC) ระดับการรับรู้และทัศนคติแสดงเป็นสถิติเชิงพรรณนา คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพในการเก็บพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกระทำชำเราวิเคราะห์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์แบบ Pearson และแสดงเป็นค่าสัมประสิทธิ์ (r) ผลการวิจัย พบว่าความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกระทำชำเราโดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตามหากจำแนกความรู้รายด้าน กลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ด้านการเก็บรวบรวมวัตถุพยาน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยฝึกอบรมประสบการณ์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม โดยปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการข่มขืนและล่วงละเมิดทางเพศ ได้แก่ อายุ และตำแหน่งการปฏิบัติงาน ($r=.264$, $r=.303$) อายุ ตำแหน่งการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การทำงาน ยังมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการดูแลผู้ป่วยคดีถูกระทำชำเรา ($r=.335$, $r=.359$, $r=.253$) ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อผู้ป่วยคดีและการรวบรวมพยานหลักฐาน ได้แก่ ตำแหน่งการปฏิบัติงาน ($r=.272$) ระดับของโรงพยาบาลในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อประสบการณ์ในการเก็บพยานหลักฐาน ($r=.332$) และเพศมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการเก็บพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกระทำชำเรา ($r=.252$) ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พยาบาลวิชาชีพแผนกนิติเวช และพยาบาลวิชาชีพแผนก OSCC มีความคิดเห็นว่าการจัดประชุมอบรม เสวนา ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงาน และองค์กร เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถจากประสบการณ์จริง

คำสำคัญ: พยาบาลวิชาชีพ, พยานหลักฐาน, ผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา

Abstract

The purpose of this research is to study the perception and attitude of nurses regarding evidence collection of abused patients and study this relationship. Method: 82 people of professional nurses working in emergency departments of the government hospital in Samut Prakan province were recruited to collect data in a cross-sectional survey and 67 questionnaires (81%) responses were received. In addition, interviews with registered nurses from the Forensic Department and One Stop Crisis Center (OSCC) were conducted. The level of perception and attitude was shown as descriptive statistics, percentages, means and standard deviations. The correlation between knowledge and attitude was analyzed by Pearson's correlation statistic and expressed as a coefficient (r). The results showed that the knowledge and understanding of the practice of professional nurses in collecting evidence of patients in rape cases were at a high level. However, if classified by the knowledge, the sample group still lacked knowledge in collecting witness objects. Most of the samples had no additional forensic science training. Personal factors associated with the understanding of sexual assault and harassment were age and position ($r=.264$, $r=.303$). Age, position, and work experience were also related to knowledge and understanding of the role in caring for sexual abuse cases ($r=.335$, $r=.359$, $r=.253$). Job position ($r=.272$) and hospital level of practice were associated with attitudes to evidence collection experience ($r=.332$), and gender was associated with attitudes towards problems in the practice of collecting evidence in rape cases ($r=.252$). Professional nurses of the OSCC department have an opinion that meetings, training, and discussions should be organized for the exchange of knowledge. The operational experience sharing between operators, agencies, and organizations is also crucial to develop knowledge and competence from real experience.

Keywords: Registered Nurse, Evidence, Abused Patients

บทนำ

พยาบาลเป็นบุคลากรด้านการแพทย์คนแรกๆ ที่พบผู้ป่วย โดยเฉพาะแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน จะพบผู้ป่วยคดีที่ต้องได้รับการตรวจพิสูจน์เพื่อนำผลไปใช้ในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา ดังนั้นพยาบาลถือเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาอย่างถูกต้องและปลอดภัย ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีพยาบาลนิติเวชเพื่อการดูแลผู้ป่วยคดีโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพชั้นสูงที่ได้รับการศึกษาและการฝึกอบรม ทั้งด้านการเก็บพยานหลักฐาน การให้คำปรึกษา และเป็นพยานในการดำเนินคดี (International Association of Forensic Nurses, 2014) นอกจากนี้

Topcu & Kazan (2018) ได้ทำการศึกษาว่าพยาบาลจำเป็นต้องมีความรู้ด้านการพยาบาลนิติเวช เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การพยาบาลประสิทธิภาพที่ดีและมีความปลอดภัยในการทำงาน

จากงานวิจัยที่ผ่านมา Saripan & Peonim (2011) พบว่าพยาบาลในหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดี โดยมีบทบาทในการเก็บหลักฐานและบันทึกทางนิติเวช บทบาทพยาบาลผู้ถ่ายภาพกรณีทางนิติเวชและบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาและให้ความรู้ด้านนิติเวช อุปสรรคในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การขาดความรู้ อุปกรณ์และขาดระบบการจัดเก็บพยานหลักฐาน Ozden, Ozveren & Yilmaz (2019) พบว่าการพยาบาลนิติเวชยังมีการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีค่อนข้างน้อยและมีความรู้ในการพยาบาลนิติเวชในระดับต่ำ โดยเฉพาะการป้องกันพยานหลักฐาน (Nazarloo et al., 2017) และงานวิจัยของ Handerson (2012) พบว่าพยาบาลแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินขาดความมั่นใจและทักษะในการจัดการหลักฐานทางนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ทำให้หลักฐานถูกทำลาย หรือเกิดความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ ดังนั้นความรู้ทางด้านการเก็บหลักฐานสำหรับพยาบาลจึงมีความสำคัญอย่างมาก

งานวิจัยในต่างประเทศมีการประเมินความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพยาบาลแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินผ่านแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็นด้านการระบุตัวตน การเก็บรักษาหลักฐาน การบันทึกข้อมูล การระบุลักษณะบาดแผล และปัจจัยสำคัญที่ทำให้พยาบาลเก็บพยานหลักฐานได้ไม่ถูกต้อง ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ความรู้ของพยาบาล ตำแหน่งการทำงาน และการขาดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ป่วยคดี งานวิจัยของ Andrea (2019) พบว่าคุณสมบัติและทักษะที่สำคัญของพยาบาลนิติเวชคลินิก ประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูล การบันทึกแฟ้มประวัติ และการเก็บรักษาหลักฐานจากผู้เสียหาย รวมถึงการให้ความรู้และให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอื่น ๆ ซึ่งพยาบาลนิติเวชคลินิกต้องการความรู้เฉพาะทางเพื่อให้สามารถดูแลด้านจิตสังคม จิตวิทยา และปัญหาสุขภาพโดยอยู่ในขอบเขตด้านจริยธรรมและกฎหมายดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการประเมินความรู้และทัศนคติจากผลงานวิจัยนี้มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย

จังหวัดสมุทรปราการเป็นพื้นที่ที่เกิดเหตุมากที่สุดรองจากกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชลบุรี โดยในปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 8.3 และในปี 2560 คิดเป็นร้อยละ 6.8 (มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล, 2561) เมื่อผู้ถูกกระทำเข้าแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว จะได้รับเอกสารนำส่งจากสถานีตำรวจในเขตรับผิดชอบนั้น ๆ มายังโรงพยาบาลของรัฐเพื่อทำการตรวจร่างกายและลงผลการชันสูตรตามคำร้องในเอกสาร และเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีต่อไป สถิติของผู้ป่วยคดีถูกกระทำที่เราที่เข้ารับการตรวจในโรงพยาบาลรัฐ จังหวัดสมุทรปราการประจำปีงบประมาณ 2559 มีจำนวน 195 ราย ปี 2560 มีจำนวน 232 ราย และปี 2561 มีจำนวน 206 ราย โดยมีโรงพยาบาลรัฐที่ให้บริการผู้ป่วยคดีถูกกระทำที่เรา ได้แก่ โรงพยาบาลสมุทรปราการ โรงพยาบาลบางพลี โรงพยาบาลบางบ่อ โรงพยาบาลบางจาก โรงพยาบาลพระสมุทรเจดีย์สวทยานนท์ และโรงพยาบาลบางเสาธง จากการวิเคราะห์สถานการณ์ชี้ให้เห็นว่าพยาบาลยังคงมีบทบาทในการดูแลผู้ป่วยคดีถูกกระทำที่เรา โดยเฉพาะด้านการเก็บพยานหลักฐาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาการรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำที่เรา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

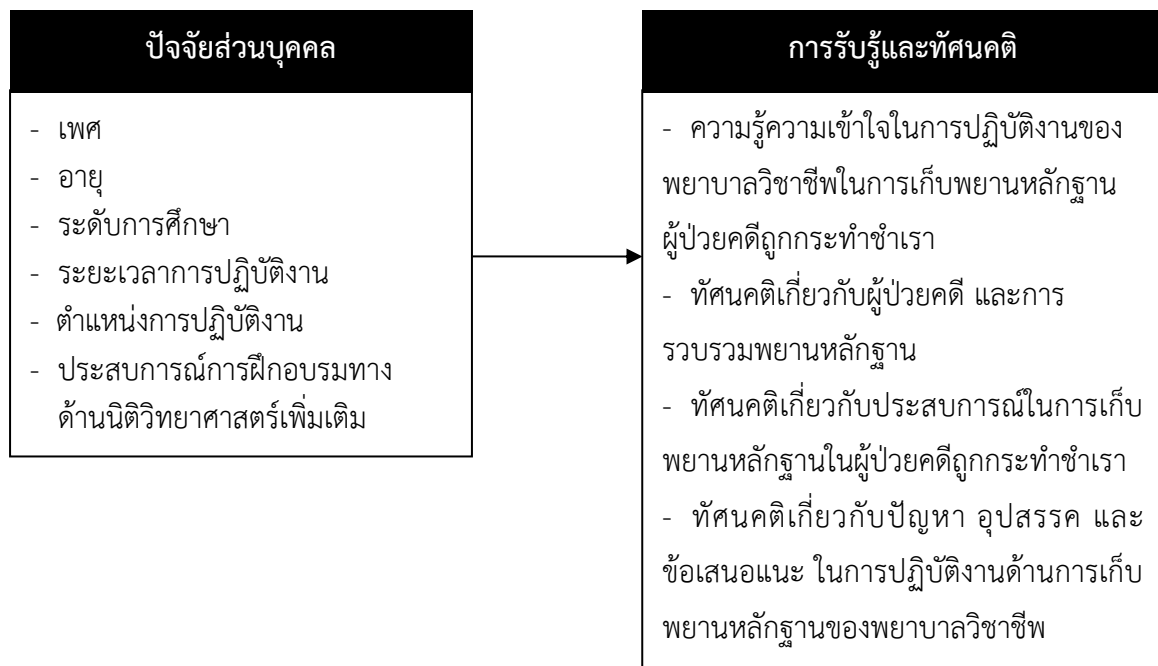
- 1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพ เกี่ยวกับการเก็บหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกกระทำที่เรา

2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล กับระดับการรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลรัฐ จังหวัดสมุทรปราการเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

1) ขอบเขตและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพ

พยาบาลวิชาชีพ หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จากมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยพยาบาลที่สภากาพยาบาลรับรอง มีใบประกอบวิชาชีพการพยาบาลชั้นหนึ่ง หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ที่ยังใช้ประโยชน์ได้ (ไม่ถูกพักใช้หรือเพิกถอนหรือหมดอายุ) ปฏิบัติงานให้บริการด้านสุขภาพอนามัยทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือส่วนองภาคเอกชน ในที่นี้พยาบาลวิชาชีพเป็นข้าราชการที่ปฏิบัติงาน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพ หมายถึง การปฏิบัติงานตามขอบเขตหน้าที่และสอดคล้องกับบทบาทของพยาบาล ทั้งนี้พยาบาลมิได้มีหน้าที่ปฏิบัติการพยาบาลโดยตรงแก่ผู้ป่วยอย่างเดียว พยาบาลยังต้องรับผิดชอบการดูแล บริการพยาบาลให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่สุด จึงต้องมี

หน้าที่ความรับผิดชอบตามงานที่ได้รับมอบหมาย อาจเป็นงานด้านการบริหารจัดการ หรือ งานด้านคลินิก บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพ (กองการพยาบาล, 2561)

2) บทบาทและแนวทางการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพในงานนิติเวช

การพยาบาลนิติเวช เป็นการบูรณาการของศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ สังคมวิทยา อาชีววิทยา การสอบสวนด้านอาญาและคลินิก และองค์ความรู้ทางการพยาบาล ในอดีตการพยาบาลนิติเวทยังไม่มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นแบบแผนหรือเฉพาะเจาะจง กล่าวคือพยาบาลทุกหน่วยสามารถปฏิบัติได้ จนปัจจุบัน ในต่างประเทศการพยาบาลนิติเวชได้รับการยอมรับมากขึ้นเนื่องจากเป็นบทบาทที่ต้องอาศัยซึ่งความเชี่ยวชาญในด้านนิติวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่เพียงแต่การเก็บวัตถุพยาน แต่เป็นการพยาบาลต่อบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับคดีความ ซึ่งมีผู้นิยามความหมายของการพยาบาลนิติเวช ดังนี้

การพยาบาลนิติเวช เป็นบทบาทที่มีความเฉพาะเจาะจงและมีแบบแผนโดยผู้ปฏิบัติต้อง มีองค์ความรู้ในด้านชีววิทยา สรีรวิทยา จิตวิญญาณและความรู้ด้านกฎหมายเพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดในการ ดูแลผู้ป่วยคดี พยาบาลมีบทบาทและหน้าที่ในการเป็นผู้ตรวจกรณีคลินิกทางนิติเวชโดยเป็นผู้สอบสวน จัดการกับผู้ป่วยคดี เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญของการดูแลที่มีความครอบคลุมที่เรียกว่าการดูแลโดย องค์รวม โดยการประยุกต์ความรู้ทางด้านกฎหมายและนิติวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อการดูแลที่ครอบคลุม พื้นฐานภูมิหลังของบุคคลทางด้านวัฒนธรรม รวมถึงควรมีความรู้ความเข้าใจด้านกายภาพ ตรวจร่างกาย ด้านจิตวิทยาและความผิดเกี่ยวกับเพศ (Virginia A. Lynch, 2006)

ดังนั้นการพยาบาลนิติเวชเป็นการประยุกต์ศาสตร์ทางการพยาบาลกับการใช้กระบวนการทาง นิติวิทยาศาสตร์ในการดูแลสุขภาพ เพื่อการดำเนินคดีและกระบวนการทางกฎหมาย เช่น การพยาบาล ผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตที่ตกเป็นเหยื่อและผู้กระทำความผิดทางละเมิด เป็นต้น

โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ พยาบาลผู้ตรวจกรณีความผิดทางเพศ (Sexual Assault Nurse Examiner) พยาบาลจะมีบทบาทในการบันทึกทางการพยาบาลที่มีความ เฉพาะเจาะจงในด้านนิติเวชและการแพทย์ เพื่อแสดงถึงการตรวจสอบและประเมินการบาดเจ็บเรื่องเพศ รวมถึงควรมีความรู้เรื่องเก็บพยานหลักฐาน ร่องรอยทางชีวภาพและกายภาพ และประเมินผลกระทบ ทางด้านอารมณ์ของผู้ป่วย โดยมีบทบาทที่สำคัญคือ การสัมภาษณ์ประเมินและบันทึกสภาพของผู้เสียหาย การเก็บหลักฐานทางนิติเวช เช่น การเก็บร่องรอยคราบต่าง ๆ เพื่อตรวจหาอสุจิ เก็บเส้นผม ขน เป็นต้น การเก็บเสื้อผ้าของผู้เสียหายไว้เป็นหลักฐาน การถ่ายภาพการบาดเจ็บ การดูแล ประเมิน ป้องกันความ เสี่ยงจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการประเมินความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ และการคุมกำเนิดฉุกเฉิน การให้การดูแลผู้ป่วยในภาวะวิกฤติ การส่งต่อผู้ป่วยเพื่อให้ได้รับการดูแลทางด้านจิตใจ ทั้งนี้พยาบาลยัง เป็นผู้เก็บรักษาวัตถุพยาน (Forensic Custodial Nurse) เป็นบทบาทที่เน้นการให้การดูแล รักษา พ้นฟู ผู้ป่วยที่เป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบข้อบังคับที่มีความต้องการที่เข้ารับการรักษา และ การประเมินทางการแพทย์

3) แนวความคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐาน

พยานหลักฐาน หมายถึง พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ตลอดจนหลักฐานอื่น ๆ ซึ่งอาจใช้เป็นเครื่องพิสูจน์การกระทำผิด เพื่อจะได้พยานหลักฐานที่ได้มาในระหว่างสืบสวนสอบสวนไปใช้ ให้เป็นประโยชน์ได้มากที่สุดซึ่งสิ่งเหล่านี้ ได้แก่ กฎแห่งพยานหลักฐาน (Law of Evidence) ประกอบด้วย กฎที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนมีหัวใจสำคัญอยู่สองประเด็นด้วยกัน คือ ความเป็นสาระสำคัญ (Materiality) และการยอมรับฟังได้ (Admissibility) การที่พยานหลักฐานจะเป็นที่ยอมรับในชั้นศาลได้

จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการ การหลีกเลี่ยงหรือปฏิบัติเบี่ยงเบนไปจากกฎเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการนี้ จะเป็นจุดอ่อนให้ทนายสามารถโต้แย้งในชั้นศาล ทำให้คุณค่าของพยานหลักฐานนั้นสูญหายไป โดยกฎข้อที่ 1 คือ การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ กฎข้อที่ 2 คือ การเก็บพยานหลักฐานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย กฎข้อที่ 3 คือ กระทำการค้นหาพยานหลักฐานอย่างเหมาะสม กฎข้อที่ 4 คือ การมีลูกโซ่การครอบครองพยานหลักฐานโดยตลอด โดยลูกโซ่ของการครอบครองพยานวัตถุ ซึ่งประกอบไปด้วย การจัดการ (Managing) การเก็บ (Keeping) การขนส่ง (Transporting) และการส่งมอบ (Delivering) เป็นการพิสูจน์ว่าของกลางได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับอย่างถูกต้อง และเหมาะสมโดยมีหลักฐานของวัน เดือน ปี เวลาที่รับของกลาง รายละเอียดของกลาง และให้ผู้รับลงลายมือชื่อ พร้อมทั้งวันเวลาไว้ในสำเนาหนังสือนำส่ง

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Saripan and Peonim (2011) ศึกษางานวิจัยเรื่องแนวทางการปฏิบัติของพยาบาลในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีในหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินโรงพยาบาลรามารามิบัติ ผลการวิจัยพบว่าพยาบาลในหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดี โดยมีบทบาทในการเก็บหลักฐานและบันทึกทางนิติเวช บทบาทพยาบาลผู้ถ่ายภาพกรณีทางนิติเวชและบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงและให้ความรู้ด้านนิติเวช อุปสรรคในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การขาดความรู้ อุปกรณ์และขาดระบบการจัดเก็บพยานหลักฐาน

Suwanchasri, et al. (2016). ได้ศึกษาความเข้าใจของพยาบาลห้องอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าเกี่ยวกับหลักฐานทางนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ โดยการตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่าพยาบาลมีความรู้ความเข้าใจในหลักปฏิบัติทางนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดี และจากการเปรียบเทียบตามความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของความเข้าใจเกี่ยวกับหลักฐานทางนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ด้วยวิธี t-test พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนของพยาบาลที่ได้รับการฝึกอบรมและที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรพิเศษมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสำหรับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่ที่พบคือ ขาดแคลนบุคลากรในการให้ความรู้และคำปรึกษาทางด้านนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 74.2 ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามยังให้คำแนะนำว่าโรงพยาบาลควรให้ความสำคัญและสนับสนุนงานทางด้านนิติเวชและ นิติวิทยาศาสตร์ โดยการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้และเพิ่มทักษะทางนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ของพยาบาลวิชาชีพ เพิ่มบุคลากรให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน

Aravani (2020) ได้ศึกษาความจำเป็นในการฝึกอบรมการพยาบาลนิติเวช โดยเห็นว่าการพยาบาลนิติเวชเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในแผนกฉุกเฉิน เนื่องจากเป็นหน่วยงานแรกที่ติดต่อกับผู้ป่วยคดีและผู้ป่วยทั้งหมด โดยการพยาบาลนิติเวชเป็นสาขาที่เกิดขึ้นใหม่ซึ่งอยู่เหนือบทบาทเดิมของการพยาบาล ควรมีการบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการพยาบาลของกรีซในโรงเรียนพยาบาลและเป็นหลักสูตรพิเศษหรือสูงกว่าระดับปริญญาตรี

Handerson (2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพยาบาลแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินเป็นผู้สัมผัสกับผู้ป่วยคดีมากที่สุด และเป็นบุคคลแรก ๆ ที่สัมผัสกับพยานหลักฐานทางนิติเวช แต่พยาบาลมากกว่าครึ่งหนึ่งที่ทำการศึกษาด้านความมั่นใจในการจัดการหลักฐานทางนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ทำให้หลักฐานถูกทำลายไม่สามารถตรวจวิเคราะห์ได้ หรือเกิดความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ จึงจำเป็นต้องได้รับการอบรมความรู้ทางนิติเวช

Feizi Nazarloo et al. (2017) ได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลนิติเวชของพยาบาลแผนกฉุกเฉิน ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 95.4 ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการผู้ป่วยทางนิติเวช โดยร้อยละ 92.3 ระบุว่าไม่มีเอกสารแนวทางปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยนิติเวช และร้อยละ 95.9 มีความต้องการเพิ่มพูนความรู้ในการจัดการดูแลผู้ป่วยทางนิติเวช กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ระดับดี ปานกลาง และต่ำ คิดเป็นร้อยละ 0.51 ร้อยละ 54.36 และร้อยละ 45.13 ตามลำดับ ระดับความรู้สูงสุดคือการระบุตัวผู้ป่วยทางนิติเวชและต่ำที่สุดคือ รวมถึงการคุ้มครองหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยมีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างความรู้ด้านการพยาบาลนิติเวชและเพศ ($P=0.015$) กับตำแหน่งในองค์กร ($P=0.021$)

ระเบียบวิธีวิจัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลรัฐ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 82 คน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเราจะมีเอกสารนำส่งจากสถานีตำรวจเพื่อให้เข้ารับการตรวจในโรงพยาบาลภาครัฐ การทำวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดให้โรงพยาบาลรัฐ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 6 แห่ง เป็นเขตพื้นที่ในการศึกษา

ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (Census) คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลรัฐ จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ โรงพยาบาลระดับตติยภูมิ จำนวน 31 คน โรงพยาบาลระดับทุติยภูมิจำนวน 51 คน สัมภาษณ์พยาบาลวิชาชีพแผนกนิติเวช 1 คน และพยาบาลวิชาชีพแผนก One Stop Crisis Center (OSCC) 1 คน

เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ 1) เป็นพยาบาลวิชาชีพเพศหญิงและชาย 2) มีใบประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง และ 3) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก ได้แก่ 1) ปฏิเสธเข้าร่วมโครงการวิจัย และ 2) ขอลถอนตัวในระหว่างดำเนินการวิจัย

2) การพิทักษ์สิทธิ์

งานวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ในโรงพยาบาลสมุทรปราการหมายเลขรับรอง Nq04763 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2563 และดำเนินการพิทักษ์สิทธิ์ตัวอย่างวิจัย โดยอธิบายวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการวิจัยให้กับผู้เข้าร่วมวิจัยอย่างละเอียด และมีสิทธิ์ในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการทำงานที่ตัวอย่างพึงจะได้รับ ข้อมูลทุกอย่างของตัวอย่างวิจัย ผู้วิจัยถือเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวม เพื่อใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น

3) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำแนกเป็น 2 วิธี คือ วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ (Questionnaire) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพมีดังนี้

(1) ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตพยาบาลวิชาชีพ บทบาทและแนวทางการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพในงานนิติเวช ผู้ป่วยคดี การเก็บพยานหลักฐาน จากบทความงานวิจัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางการสร้างแบบสอบถาม

(2) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กำหนดหัวข้อในการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมในเรื่องของแนวทางแก้ไขในการปฏิบัติงานด้านการเก็บพยานหลักฐานของพยาบาลวิชาชีพในผู้ป่วยถูกกระทำชำเราและนำเครื่องมือไปใช้ในการสัมภาษณ์จริง โดยนำไปใช้กับพยาบาลวิชาชีพแผนกนิติเวชและพยาบาลวิชาชีพ One Stop Crisis Center (OSCC)

4) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือวิจัย โดยตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Validity) และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

(1) การหาค่าความเที่ยง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วหลังจากนั้นนำมาหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1 มาเป็นข้อคำถามในการวิจัย ซึ่งค่า IOC ของงานวิจัยได้เท่ากับ 0.894 ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีความถูกต้องด้านเนื้อหาให้มากที่สุด ผู้วิจัยนำข้อคำถามที่มีค่าน้อยกว่า 0.5 มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้สามารถได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ระดับ 1 ทุกข้อ

(2) ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากร (Try out) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 ราย มีความเที่ยงตรงโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.63

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนจากโรงพยาบาลสมุทรปราการ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลระดับตติยภูมิของจังหวัด และกลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัย

(2) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาถึงโรงพยาบาลสมุทรปราการ โรงพยาบาลบางพลี โรงพยาบาลบางบ่อ โรงพยาบาลบางจาก โรงพยาบาลพระสมุทรเจดีย์สวาท-ยานนท์ และโรงพยาบาลบางเสาธง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน รวมทั้งแผนกนิติเวช และแผนก One Stop Crisis Center (OSCC) โรงพยาบาลสมุทรปราการ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา

(3) ผู้วิจัยวิจัยส่งแบบสอบถามผ่านเว็บไซต์ Google form ไปยังแอปพลิเคชันไลน์ (Line) กลุ่มของแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของแต่ละโรงพยาบาล

(4) อาสาสมัครมีเวลาในการทำแบบสอบถามเป็นเวลา 1 เดือน โดยอาสาสมัครสามารถใช้คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ในการตอบแบบสอบถามของผู้วิจัยได้โดยไม่ต้องทำการ Log in เข้าสู่ระบบ E-mail ของผู้ตอบแบบสอบถาม

(5) ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ซึ่งตั้งรหัสผ่านไว้การเข้าดูข้อมูลมีเพียงผู้วิจัยเท่านั้นที่เข้าดูได้ และการเข้าถึงข้อมูลใน Google Forms มีเพียงคณะผู้วิจัยเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้เท่านั้น จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และทำลายข้อมูลของผู้ทำแบบสอบถามหลังจากสิ้นสุดการวิจัย 1 เดือน

(6) ติดต่อแผนกนิติเวช และแผนก One Stop Crisis Center (OSCC) โรงพยาบาลสมุทรปราการ เพื่อการสัมภาษณ์ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากหัวหน้าทั้ง 2 แผนกในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป IBM SPSS Statistics for Windows, Version 23 โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ใช้ค่าร้อยละ (Percentages) เพื่อบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ตำแหน่งการปฏิบัติงาน ประสบการณ์การฝึกอบรมทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม ใช้ค่าร้อยละ (Percentages) เพื่ออธิบายถึงลักษณะความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายถึงความคิดเห็น ประสบการณ์ หรือการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการเก็บพยานหลักฐานของพยาบาลวิชาชีพ สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open ended) นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้ นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และเรียบเรียงข้อความ

ผลการวิจัย

1) ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาการรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพ เกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเราพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ มีช่วงอายุ 22 - 25 ปีมากที่สุด รองลงมาเป็น ช่วงอายุ 26 - 35 ปี และช่วงอายุ 36 - 45 ปี ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตำแหน่งการปฏิบัติงานเป็นพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ ส่วนมากมีประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 1 - 5 ปี ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลระดับตติยภูมิมากที่สุด และส่วนใหญ่ไม่เคยฝึกอบรมประสบการณ์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน) (n=67)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	6	9
หญิง	61	91
อายุ (ปี)		
22 - 25 ปี	24	35.8
26 - 35 ปี	22	32.8
36 - 45 ปี	12	17.9
มากกว่า 45 ปี	9	13.4
(Mean=32.3 ; SD =10.3)		
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	65	97
ปริญญาโท	2	3

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน) (n=67)	ร้อยละ
ตำแหน่งการปฏิบัติงาน		
พยาบาลวิชาชีพ	13	19.4
พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ	34	50.7
พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	19	28.4
พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ	1	1.5
ประสบการณ์การทำงาน (ปี)		
น้อยกว่า 6 ปี	36	53.7
6 - 10 ปี	7	10.4
11 - 15 ปี	5	7.5
มากกว่า 15 ปี	19	28.4
ระดับของโรงพยาบาลในการปฏิบัติงาน		
โรงพยาบาลระดับตติยภูมิ	31	46.3
โรงพยาบาลระดับทุติยภูมิ	36	53.7
ประสบการณ์การฝึกอบรมทางด้าน นิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม		
เคยฝึกอบรม	4	6.0
ไม่เคยฝึกอบรม	63	94.0

2) ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา โดยมีรายละเอียดดังนี้ ความรู้ด้านการชันสูตรบาดแผลทางนิติเวชศาสตร์มีคะแนนเป็นอันดับที่ 1 ร้อยละ 100 ($\bar{x}=5.82$, $SD=.38$) ความรู้ด้านบทบาทในการดูแลผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรามีคะแนนเป็นอันดับที่ 2 ร้อยละ 89.6 ($\bar{x}=5.57$, $SD=.72$) ความรู้ด้านการข่มขืนและล่วงละเมิดทางเพศมีคะแนนเป็นอันดับที่ 3 ร้อยละ 83.6 ($\bar{x}=5.42$, $SD=.80$) และความรู้ด้านการเก็บรวบรวมพยานวัตถุมีคะแนนเป็นอันดับที่ 4 ร้อยละ 76.1 ($\bar{x}=5.15$, $SD=.89$, $Sig > .05$) และความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเราโดยรวมอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\bar{x}=21.96$, $SD=1.98$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกระทำ
ชำเราจำแนกรายด้าน

	คะแนน เต็ม	เกณฑ์ ร้อยละ 80	ระดับสูง	ระดับต่ำ	$\bar{X}$	SD	Sig
การขึ้นสูตรবাদแผล ทางนิติเวชศาสตร์	6	5	67 (100)	0 (0)	5.82	.38	.00
การเก็บรวบรวม พยานวัตถุ	6	5	51 (76.1)	16 (23.9)	5.15	.89	.175
การข่มขืนและล่วง ละเมิดทางเพศ	6	5	56 (83.6)	11 (16.4)	5.42	.80	.00
บทบาทในการดูแล ผู้ป่วยคดีถูกระทำ ชำเรา	6	5	60 (89.6)	7 (10.4)	5.57	.72	.00
ความรู้ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงาน ของพยาบาลวิชาชีพ โดยรวม	24	20	57 (85.1)	10 (14.9)	21.96	1.98	.00

3) ทักษะของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกระทำชำเรา

จากการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับผู้ป่วยคดี และการรวบรวมพยานหลักฐานของพยาบาลวิชาชีพในผู้ป่วยคดีถูกระทำชำเราพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.13$, $SD=0.67$) ทักษะเกี่ยวกับประสบการณ์ของพยาบาลวิชาชีพ ในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกระทำชำเรา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.74$, $SD=1.05$) และทัศนคติเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการเก็บพยานหลักฐานของพยาบาลวิชาชีพในผู้ป่วยคดีถูกระทำชำเรา พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.14$, $SD=0.87$) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ระดับทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกระทำชำเรา

ทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพ	$\bar{X}$	SD
ทัศนคติเกี่ยวกับผู้ป่วยคดีและการรวบรวมพยานหลักฐาน	4.13	0.67
ทัศนคติต่อประสบการณ์ในการเก็บพยานหลักฐาน	2.74	1.05
ทัศนคติต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน	3.14	0.87

4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา วิเคราะห์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) โดยตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งการปฏิบัติงาน ประสบการณ์การทำงาน ระดับของโรงพยาบาลในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การฝึกอบรมทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา เรื่องการชันสูตรบาดแผลทางนิติเวชศาสตร์ และเรื่องการเก็บรวบรวมพยานวัตถุ

การศึกษานี้ยังพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา เรื่องการชันสูตรและลงละเมิดทางเพศในระดับต่ำ ($r=.264$, $p\text{-value} < .05$) และตำแหน่งการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา เรื่องการชันสูตรและลงละเมิดทางเพศในระดับต่ำ ($r=.303$, $p\text{-value} < .05$) ส่วนเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ระดับของโรงพยาบาลในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การฝึกอบรมทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา เรื่องการชันสูตรและลงละเมิดทางเพศ

นอกจากนี้ ยังพบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการดูแลผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเราในระดับปานกลาง ($r=.335$, $p\text{-value} < .01$) ตำแหน่งการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการดูแลผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเราในระดับปานกลาง ($r=.359$, $p\text{-value} < .01$) และประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการดูแลผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเราในระดับปานกลาง ($r=.253$, $p\text{-value} < .05$) ส่วนเพศ ระดับการศึกษา ระดับของโรงพยาบาลในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การฝึกอบรมทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับบทบาทในการดูแลผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา

ความรู้	ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์ (r)	p-value
การชันสูตรบาดแผลทางนิติเวชศาสตร์	เพศ	-.010	.935
	อายุ	-.110	.374
	ระดับการศึกษา	-.147	.236
	ตำแหน่งการปฏิบัติงาน	-.031	.806
	ประสบการณ์การทำงาน	-.052	.678
	ระดับของโรงพยาบาล	-.121	.329
	ประสบการณ์การฝึกอบรมเพิ่มเติม	.052	.674

ความรู้	ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์ (r)	p-value
การเก็บรวบรวมพยานวัตถุ	เพศ	-.183	.138
	อายุ	.230	.061
	ระดับการศึกษา	.069	.576
	ตำแหน่งการปฏิบัติงาน	.182	.141
	ประสบการณ์การทำงาน	.153	.216
	ระดับของโรงพยาบาล	-.080	.519
	ประสบการณ์การฝึกอบรมเพิ่มเติม	.090	.471
การข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศ	เพศ	.099	.425
	อายุ	.264*	.031
	ระดับการศึกษา	.129	.300
	ตำแหน่งการปฏิบัติงาน	.303*	.013
	ประสบการณ์การทำงาน	.172	.164
	ระดับของโรงพยาบาล	.036	.772
	ประสบการณ์การฝึกอบรมเพิ่มเติม	.129	.298
บทบาทในการดูแลผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา	เพศ	.102	.410
	อายุ	.335**	.006
	ระดับการศึกษา	.106	.394
	ตำแหน่งการปฏิบัติงาน	.359**	.003
	ประสบการณ์การทำงาน	.226	.066
	ระดับของโรงพยาบาล	-.101	.416
	ประสบการณ์การฝึกอบรมเพิ่มเติม	.105	.399

* ระดับนัยสำคัญที่ .05

** ระดับนัยสำคัญที่ .01

5) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับผู้ป่วยคดี และการรวบรวมพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา วิเคราะห์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) โดยตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งการปฏิบัติงาน ประสบการณ์การทำงาน ระดับของโรงพยาบาลในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การฝึกอบรมทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม ผลการศึกษาพบว่าตำแหน่งการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับผู้ป่วยคดีและการรวบรวมพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเราในระดับต่ำ ($r=.272$, $p\text{-value} < .05$) ส่วน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับของโรงพยาบาลในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การฝึกอบรมทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติมไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับผู้ป่วยคดีและการรวบรวมพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา

ผลการศึกษาพบว่าระดับของโรงพยาบาลในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อประสบการณ์ในการเก็บพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกระงับทำซ้ำเราในระดับปานกลาง ($r=.332$, $p\text{-value} < .01$) ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งการปฏิบัติงาน ระดับของโรงพยาบาลในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การฝึกอบรมทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติมไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อประสบการณ์ในการเก็บพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกระงับทำซ้ำเรา

นอกจากนี้เพศยังมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติงานด้านการเก็บพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกระงับทำซ้ำเราในระดับต่ำ ($r=-.252$, $p\text{-value} < .05$) ส่วนอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งการปฏิบัติงาน ประสบการณ์การทำงาน ระดับของโรงพยาบาลในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การฝึกอบรมทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติมไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อประสบการณ์ในการเก็บพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกระงับทำซ้ำเรา (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกระงับทำซ้ำเรา

ทัศนคติ	ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์ (r)	p-value
ทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับผู้ป่วยคดี และการรวบรวมพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกระงับทำซ้ำเรา	เพศ	-.173	.163
	อายุ	.124	.318
	ระดับการศึกษา	.097	.437
	ตำแหน่งการปฏิบัติงาน	.272*	.026
	ประสบการณ์การทำงาน	.169	.173
	ระดับของโรงพยาบาล	.091	.462
	ประสบการณ์การฝึกอบรมเพิ่มเติม	-.041	.741
ทัศนคติต่อประสบการณ์ในการเก็บพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกระงับทำซ้ำเรา	เพศ	-.018	.885
	อายุ	.202	.101
	ระดับการศึกษา	.212	.085
	ตำแหน่งการปฏิบัติงาน	.093	.455
	ประสบการณ์การทำงาน	.181	.143
	ระดับของโรงพยาบาล	.332**	.006
	ประสบการณ์การฝึกอบรมเพิ่มเติม	.121	.328
ทัศนคติต่อปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการเก็บพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกระงับทำซ้ำเรา	เพศ	-.252*	.040
	อายุ	-.220	.074
	ระดับการศึกษา	.052	.673
	ตำแหน่งการปฏิบัติงาน	-.056	.650
	ประสบการณ์การทำงาน	-.198	.108

ทัศนคติ	ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์ (r)	p-value
	ระดับของโรงพยาบาล	.134	.280
	ประสบการณ์การฝึกอบรมเพิ่มเติม	-.198	.109

* ระดับนัยสำคัญที่ .05

** ระดับนัยสำคัญที่ .01

6) แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติงานด้านการเก็บหลักฐานของพยาบาลวิชาชีพในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา

จากการสัมภาษณ์กับพยาบาลวิชาชีพแผนกนิติเวช และพยาบาลวิชาชีพแผนก One Stop Crisis Center (OSCC) สามารถแบ่งปัญหา อุปสรรคการปฏิบัติงานด้านการเก็บหลักฐานเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านผู้ป่วย ผู้ป่วยไม่เข้าใจในความสำคัญและประโยชน์ที่ตนเองพึงได้รับของการเก็บวัตถุพยาน ทำให้ไม่ได้รับการตรวจเพื่อเก็บพินิจหลักฐานทันทีหรือในเวลาที่เหมาะสมทำให้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์เสื่อมสลาย หรือทำลายหลักฐานโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น สวมล้างทำความสะอาดช่องคลอด อาบน้ำชำระร่างกาย ทำความสะอาดเสื้อผ้า ชุดชั้นใน ฯลฯ ทำให้สิ่งส่งตรวจทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นหลักฐานถูกทำลายไป หรือมีความวิตกกังวล อาจไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจรักษาได้ ในกรณีที่เป็นเด็ก การเก็บพยานหลักฐานทำได้ยาก ต้องใช้เวลาในขั้นตอนการเก็บ เช่น การดมยาสลบ

2. ด้านผู้ให้บริการ เจ้าหน้าที่ผู้เก็บหลักฐานขาดประสบการณ์ ทำให้เก็บสิ่งส่งตรวจได้ไม่ครบ เช่น ไม้พันสำลีที่เก็บสิ่งส่งตรวจทิ้ง หรือผู้เก็บพินิจหลักฐานเก็บสิ่งส่งตรวจไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ผึ่งให้แห้งก่อนใส่ถุงซิปล็อค รวมถึงการซักประวัติเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย เพราะมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตรวจร่างกาย เพื่อค้นหาพยานหลักฐานในร่างกาย เช่น ร่องรอยบาดแผลที่เกิดจากการต่อสู้

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พยาบาลวิชาชีพแผนกนิติเวช และพยาบาลวิชาชีพแผนก One Stop Crisis Center (OSCC) ยังมีความคิดเห็นด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของพยาบาลวิชาชีพเรื่องแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเราว่า ควรส่งเสริมให้พยาบาลได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา เนื่องจากการเก็บพยานหลักฐานต้องมีความละเอียด ช่างสังเกต และมีการจดบันทึกสิ่งที่พบ และการตรวจร่างกายทุกระบบที่เกี่ยวข้องหรืออาจเป็นไปได้ รวมทั้งการให้คำปรึกษาและจิตวิทยาต่อตัวผู้ปฏิบัติงานและการให้บริการแก่ผู้ป่วยคดีและญาติ และมีการประเมินความรู้ความสามารถในการเก็บพยานหลักฐานและเพื่อปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีความคิดเห็นว่าการพยาบาลนิติเวชมีความสำคัญในการปฏิบัติงานตามหลักนิติวิทยาศาสตร์ การให้ความรู้และทบทวนองค์ความรู้ของพยาบาลเกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐานขั้นพื้นฐานจะทำให้พยาบาลเป็นผู้มีองค์ความรู้ ความสามารถ มีทักษะตรงตามลักษณะงานที่เฉพาะเจาะจง ควรส่งเสริมให้พยาบาลมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการเก็บพินิจหลักฐาน มีทัศนคติเชิงบวกในการปฏิบัติงาน คำนึงถึงความเป็นบุคคล ข้อจำกัด เช่น ผู้ป่วย ญาติ ผู้ดูแลอุปถัมภ์มีความกังวล อายุ มีความยากลำบากในการเดินทางมาตรวจ และรวมถึงการให้เกียรติต่อผู้ป่วยและการสร้างความเชื่อถือว่าไว้วางใจ

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพ เกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเราพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 97 มีช่วงอายุ 22 - 25 ปีมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตำแหน่งการปฏิบัติงานเป็นพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ ส่วนมากมีประสบการณ์การทำงานในช่วง 1 - 5 ปี ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลระดับทุติยภูมิมากที่สุด และส่วนใหญ่ไม่เคยฝึกอบรมประสบการณ์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ผลการวัดระดับความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในการเก็บพยานหลักฐาน ผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเราโดยรวมอยู่ในระดับสูง แต่ยังคงขาดความรู้ด้านการเก็บรวบรวมพยานวัตถุ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยฝึกอบรมประสบการณ์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัย Feizi Nazarloo et al. (2017) พบว่าระดับความรู้การคุ้มครองหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีระดับต่ำสุด และงานวิจัยของ Handerson (2012) พบว่าพยาบาลแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินขาดความมั่นใจและทักษะในการจัดการหลักฐานทางนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ทำให้หลักฐานถูกทำลาย หรือเกิดความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ การศึกษานี้ยังพบว่า อายุและตำแหน่งการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการข่มขืนและล่วงละเมิดทางเพศ และตำแหน่งการปฏิบัติงานยังมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อผู้ป่วยคดีและการรวบรวมพยานหลักฐาน นอกจากนี้ยังพบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อปัญหาและอุปสรรค ในการปฏิบัติงานด้านการเก็บพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Feizi Nazarloo et al. (2017) พบว่าความรู้ด้านการพยาบาลนิติเวช เพศ และตำแหน่งในองค์กรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเห็นว่าอุปสรรคในการปฏิบัติงานคือการขาดความรู้ และการไม่มีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Saripan and Peonim (2011) พบว่าการขาดความรู้ในการเก็บพยานหลักฐาน เป็นอุปสรรคของพยาบาลวิชาชีพในการปฏิบัติงานด้านนิติเวช จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหากมีแนวทางการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพในการเก็บพยานหลักฐานที่ถูกต้อง ชัดเจน จะช่วยส่งเสริมให้ห้องโศกพยานวัตถุมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พยาบาลวิชาชีพแผนกนิติเวช และพยาบาลวิชาชีพแผนก One Stop Crisis Center (OSCC) มีความคิดเห็นว่าการจัดประชุม อบรม เสวนา ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงาน และองค์กร เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถจากประสบการณ์จริง สอดคล้องกับการศึกษาของ Suwanchasri et al. (2016) โดยเสนอแนะแนวทางเพื่อการพัฒนาวิชาชีพพยาบาลห้องอุบัติเหตุและฉุกเฉินว่าโรงพยาบาลควรให้ความสำคัญและสนับสนุนงานทางด้านนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ โดยการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้และเพิ่มทักษะทางนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ให้กับพยาบาลวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะผู้ปฏิบัติและนโยบาย

จากการวิจัยพบว่าระดับความรู้ของพยาบาลจะอยู่ในระดับสูง แต่อย่างไรก็ตามด้านที่มีคะแนนต่ำสุดคือด้านการเก็บรวบรวมพยานวัตถุ ฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพต่อการเก็บพยานหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา โดยการจัดหาแนวทางการปฏิบัติงาน ฝึกอบรมด้านการเก็บวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นมาตรฐานของวิชาชีพพยาบาล ตลอดจนจัดหาบุคลากรที่จบการศึกษาทางนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะมาปฏิบัติงานโดยเฉพาะ โดยการเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในโรงพยาบาลรัฐ จังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาในสถานพยาบาลระดับปฐมภูมิ ทติยภูมิและตติยภูมิในเขตพื้นที่อื่น ๆ หรือเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการเก็บพยานหลักฐาน เช่น หน่วยนิติเวช โรงพยาบาลตำรวจ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Aravani, A. (2020). The Need for Training in Forensic Nursing. *Nosileftiki*, 59(1).
- Donaldson, A. (2019). Forensic clinical nurses in emergency departments: An emerging need for New Zealand. *Kai Tiaki Nursing Research*, 10(1), 54-58.
- Feizi Nazarloo, L., Sedghi Sabet, M., Jafaraghaee, F., Kazemnezhad Leyli, E., Rahbar Taromsari, M., & Jolly, A. (2017). Emergency department nurses's knowledge about forensic nursing. *Journal of Holistic Nursing and Midwifery*, 27(3), 27-36.
- Henderson, E., Harada, N., & Amar, A. (2012). Caring for the forensic population: Recognizing the educational needs of emergency department nurses and physicians. *Journal of Forensic Nursing*, 8(4), 170-177.
- Lynch, V.A. (2006). Concepts and theory of forensic nursing science. *Forensic nursing*, 19-29.
- Nursing Division, Office of the Permanent Secretary Ministry of Public Health. (2018). *Roles and duties of registered nurses*. Bangkok. (In Thai).
- Ozden, D., Ozveren, H., & Yilmaz, İ. (2019). The impact of forensic nursing course on students' knowledge level on forensic evidence. *Journal of forensic and legal medicine*, 66, 86-90.
- Saripan, W., and Peonim, V. (2011). *Guideline of Nurses Procedure for Evidence Collection of Forensic Patients in Emergency Department Ramathibodi Hospital*. Master of Public Health Thesis. Major in Medical and Public Health Law Administration. Mahidol University, Bangkok. (In Thai).
- Suwanchasri, P., Choosakoonkriang, S., Supaluknari, S., & Imsin, A. (2016). *Understanding of Forensic and Medical Evidence by Profesional Nurses in Emergency Department of Phramongkutkloao Hospital*. Veridian E Journal, 3, 1-12. (In Thai).
- Topcu, E. T., & Kazan, E. E. (2018). The opinions of senior nursing students about forensic nursing. *Egyptian Journal of Forensic Sciences*, 8(1), 1-7.

ประวัติผู้เขียน

คำนำหน้า ชื่อ-สกุล	นางสาว สุชญญา กุศลสการรัตน์ *
ตำแหน่ง/สถานะ	นักศึกษาปริญญาโท
ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
	เลขที่ 1 ถนนอุทองนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	k.suchanya31@outlook.com

คำนำหน้า ชื่อ-สกุล รองศาสตราจารย์พิเศษ พลตำรวจโท ดร.ณรงค์ กุลนิเทศ
ตำแหน่ง/สถานะ ประธานหลักสูตรนิติวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เลขที่ 1 ถนนอุทองนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ Narong.kulnides@gmail.com

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)